

DEO ex aliqua naturali necessitate, sed ex revelatione et modo loquendi Scripturæ et ex effectibus, qui sicut libere fiunt, ita ostendunt liberam voluntatem Dei. Item, si hæc voluntas esset necessaria, non esset speciale beneficium Dei, nec teneretur homo gratias agere Deo propter hunc amorem quem erga illum habuit, ordinando illum ad beatitudinem supernaturalem. Imo ulterius sequitur, non potuisse Deum creare hominem, quin ordinaret illum ad supernaturalem beatitudinem: quod esse falsum, suppono ex materia de gratia. Sequela patet, quia creando illum, non potuit non habere illum actum complacentiæ circa beatitudinem ejus apprehensam ut possibilem, etiamsi nunquam extitura esset, ut patet ex prædicta opinione et applicando rationem ejus: per hanc autem voluntatem solam dicitur Deus ordinare hominem ad illum finem, nam si alia requiritur, illa est libera, et illa est de qua nos agimus. Simile argumentum est, quod juxta illam sententiam, non magis Deus vult beatitudinem reprobi, quam dæmonis, quia etiam beatitudo Luciferi apprehensa, vel ut possibilis, vel (quod in idem redit) ut possibiliter existens, abstrahendo ad hoc, quod futura sit, non displicet Deo, quia est de se bona, ergo placet eodem modo: et similia exempla possent multiplicari. Ratio vero a posteriori est, quia quidquid sit de illa simplici complacentia necessaria, sive asseratur vere, sive non, præter illam necessarius est actus, quo Deus vere intendat huic homini talem finem. Hic autem actus non potest esse necessarius Deo, nam ex vi illius aliquid ad extra operatur, si creatura non ponat impedimentum: nullus autem voluntatis actus inferens ex se operationem ad extra potest esse Deo necessarius, ut per se manifestum est, et magis hæc ratio ex sequenti dubitatione constabit.

9. *Secunda difficultas.* — *Prior opinio.* — Secundo dubitari potest an hæc voluntas sit in Deo tantum simplex complacentia, vel sit etiam actus per modum prosecutionis. Hac enim distinctione utuntur Gregorius et alii theologi supra, et ad rem explicandam conferre potest. Nam in voluntate intelligi potest actus quo placet rei bonitas, sive possibilis, sive existens cognoscatur, ita tamen, ut qui in illa complacet, non intendat illam facere, aut procurare, et talis dicitur simplex complacentia; quando autem voluntas aliquo modo proponit rem illam facere, aut obtinere, dicitur tali actu prosequi rem: et talis est intentio et re-

liqui actus, qui ex illa sequuntur. Aliqui ergo significant, hanc Dei voluntatem solum esse priori modo, quia si esset ex se ordinata ad opus, vel esset absoluta, et sic semper habere effectum, vel esset conditionata, et sic de præsentia non esset vera voluntas, sed tunc futura esset, quando conditio poneretur, ut dum quis dicit, si Petrus veniret, hoc facerem, tunc quidem nihil facit, sed posita conditione, ponenda esset actio.

10. *Assertio.* — *Ratione confirmatur.* — *Uterius confirmatur.* — Nihilominus assero talem voluntatem esse per modum prosecutionis et quantum est ex se, inducere operationem. Probatur, quia omnis intentio finis est actus hujusmodi, nam illa posita, necesse est ut voluntas eligat media et illa exequatur, quantum exigit intentio, ut constat ex 1, 2, et hoc est, actum esse prosecutivum: sed hic actus voluntatis divinæ est vera intentio, ut dictum est, ergo. Et declari potest ex differentia inter hominem prout nunc creatus est et prout crearetur in puris naturalibus. Nam tunc in Deo posset intelligi illa simplex complacentia naturalis: Deus autem ex vi illius nullum supernaturale medium conferret homini sic creato, imo habere posset propositum absolutum non dandi aliquid hujusmodi, nunc vero ita vult hominibus illum finem, ut ex vi hujus voluntatis necessario det aliqua media supernaturalia, ut constabit latius in sequentibus: ergo talis voluntas non est pura complacentia, sed prosecutio aliquo modo ordinata ad rei effectum. Confirmatur et declaratur, nam si in Deo est aliqua simplex complacentia, quæ non supponat scientiam visionis de re jam existente, seu futura, solum est de re possibili. Nam licet dicatur esse de apprehensa ut existente, revera id solum est, quatenus ipsummet existere apprehenditur ut possibile, et ita solum representatur Deo per scientiam simplicis intelligentiæ. Unde ex vi illius complacentiæ talis res non ordinatur ad existendum, et ideo talis complacentia fortasse potest actus necessarius. Voluntas autem, de qua nunc agimus, non ita se habet, sed per illam vult Deus, vel ut Chrysostomus loquitur, *desiderat*, ut talis beatitudo hominis sit: et ideo quantum est ex parte Dei, ordinatur tale bonum ad existendum: ergo plus habet hic actus, quam simplex complacentia.

11. *Ad rationem in contrariam respondetur.* — Unde ad rationem in contrarium respondeo, voluntatem illam esse actum aliqua ex parte efficacem, quatenus obligat Deum (ut sic di-

cam) ad ponenda media, quæ ad ipsum spectant, non esse tamen actum omnino absolutum, sed conditionem includere in objecto, ut communiter docent theologi, imo et Sancti, Ambrosius, Chrysostomus et alii 1, ad Timoth. 2, aiunt, Deum velle salvare hominem, si homo velit, vel aliter ex Chrysostomo ad Romanos 9. *Deum velle, quantum in ipso est.* Nec sequitur, illum actum non esse de præsentia veram voluntatem, quia conditio non ponitur ex parte subjecti, quomodo solet suspendere actum, sed ponitur ex parte objecti ad limitandum illud. Nam licet Deus velit nunc tale objectum esse, non tamen vult omni modo, nec sine illa limitatione, sed solum quantum exigere potest sufficiens providentia ejusdem Dei. An vero illa voluntas dicenda sit beneplaciti, nec ne, quæstio esse potest de modo loquendi, nam hæc vox ab aliquibus sumitur pro absoluto et efficaci proposito Dei, quo sensu constat non esse voluntatem beneplaciti. Latius tamen et satis proprie juxta vim vocis, Beneplacitum, dici potest quidquid placet Deo et quod cupit, ut fiat, quantum in ipso est. Hoc ergo modo continetur illa voluntas inter voluntates beneplaciti, sicque necessarium non est omnem voluntatem beneplaciti habere effectum, sed absolutam semper; conditionatam autem, solum conditione impleta. Nec vero sequitur hanc voluntatem esse imperfectam, quia non est in Deo ex impotentia habendi majorem voluntatem, si velit, sed ex libertate, et ideo potius pertinet ad perfectionem Dei, ut possit ita velle.

12. *Insurgit ultima difficultas.* — Ultimo vero inquiri potest, an hæc voluntas sit æqualis respectu omnium, in quibus non habet effectum. Nam citati Patres videntur ita loqui, et ideo comparant Deum Soli, qui ex se æque paratus est ad illuminandum omnes, ut videre licet in S. Ephrem in principio suorum operum. Comparant etiam medico, qui paratus est ad curandum omnes, Ambros. 1, ad Timoth. 2. In contrarium vero est, quia effectus, seu media, quæ dantur his hominibus, non sunt æqualia, ut experientia constat: dictum est autem supra, differentiam electionis mediolorum indicare diversitatem intentionis, quia servant inter se proportionem.

13. *Resolutio questionis.* — Respondeo, rem esse incertam et utramque partem posse facile defendi. Nam imprimis illa æqualitas, de qua loquuntur sancti, non est intelligenda simpliciter, quia de omnibus hominibus absolute loquuntur, sed solum quoad hoc, ut DEUS quan-

tum est ex se, neminem excludat a Regno, voluntate antecedente. Et deinde intra illum modum volendi sub conditione nihil repugnat, Deum, quantum est ex se, velle huic dare decem gradus gloriæ, alii centum, etc. Quod sane in angelis reprobis verisimile est, supposita communi sententia, Deum illis dedisse gratiam juxta proportionem naturalium: nam inde probabiliter infertur, cum eadem proportionem ordinasse illos ad gloriam, et ita communiter etiam creditur, illis fuisse præparatas sedes inæquales, ad quam tandem assumpti sunt homines prædestinati. In hominibus autem non est omnino eadem ratio, quia non habent in natura illam inæqualitatem, nec Deus in danda illis gratia talem proportionem observat. Neque etiam ratio supra tacta de inæqualitate mediolorum in his hominibus cogit, quia potuit illa inæqualitas ex aliis causis oriri: fortasse enim multa auxilia dantur reprobis occasione prædestinatorum potius, quam directe et per se propter illos. Fortasse igitur Deus ex se voluit indifferentem hos salvare, quamvis (ut dixi) aliud etiam possit facile defendi.

CAPUT III.

AN DEUS PROVIDERIT OMNIBUS ADULTIS NON ELECTIS SUFFICIENTIA MEDIA AD ÆTERNAM SALUTEM CONSEQUENDAM.

1. *Dubitandi ratio.* — Ratio difficultatis est, quia id, quod Deus ab æterno proponit faciendum ab ipso in tempore, cum effectu sit: sed in tempore non datur gratia sufficiens omnibus non electis, cum tamen a solo Deo dari possit: ergo signum est non esse provisam ab æterno pro omnibus. Consequentia evidens est. Minor inductione constat, quia nec reprobis semel justificatis datur gratia sufficiens ad perseverandum usque ad mortem in justitia, nec fidelibus omnibus peccatoribus datur spiritus poenitentiae, ut justificentur, nec infideles illuminantur supernaturaliter, modo sufficiente, imo et necessario ad salutem. Major autem etiam probatur, quia id, quod Deus providet faciendum per causas secundas impediri, ipso Deo permittente: at quod faciendum est ab ipsomet Deo, a nemine impediri posset, si ipse id dare decrevisset, ac providisset: ergo signum est non providisse, quod non dat.

2. *Assertio.* — Nihilominus absolute dicendum est, Deum providisse omnibus his hominibus media aliquo modo sufficientia, ut pos-

sint consequi salutem. Hæc est sententia communis theologorum, quos citavi capite secundo tam pro nostra, quam pro contraria sententia: et intelligitur conclusio de omnibus lapsis in Adamo, nam de priori statu nulla est difficultas. Probatur autem primo, quia Scriptura de his hominibus loquitur, quoties habet has universales propositiones sine exceptione, *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Joan. 1. Quod licet de naturali lumine rationis ab aliquibus intelligatur, revera tamen intelligendum est de lumine gratiæ, et fidei, ut ex communi sententia Patrum ibi tradunt Jansenius, Toletus et Maldonatus, et ex materia, et contextu satis constat. Facit etiam illud Christi Domini Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis*, etc. Et illud 2, Petri 3: *Nolens aliquem perire*. Videri etiam possunt, cap. 12, 13 et 14. Sap., ubi variis modis, et verbis hæc veritas traditur.

3. Secundo, ex his, et aliis locis ex professo probat hanc veritatem Prosper, lib. 2, de Vocatione Gentium, a principio, et præsertim, c. 8, alias 20 et sequentibus. Et idem habet ad objectiones Gallorum, in 8, resp., et ad objectiones Vinc., resp. 2 et 7, qui liber solet tribui Augustino sub titulo, *Ad articulos sibi impositos*. Favet etiam idem Augustinus, l. 3, de libero Arbitrio, dicens hominibus imputari, *quod Deum volentem sanare, contemnunt*. Quod confirmat, l. de Natura et gratia, c. 67, docuit etiam Chrysostomus, hom. 53, in Gen. et 7, in Joan. Cyrillus, l. 1, in Joan., c. 11, et optime Basilius in regulis fusius disputatis, regula 2. Et multa alia ad hoc confirmandum ex Scriptura, et Patribus sumi possunt ex cardinali Bellarmino, l. 2, de Gratia, cap. 5.

4. Tertio hoc ostendo ex illo principio: *Deus neminem deserit, nisi prius deseratur ab ipso*, quod fuit Augustini, libro de Natura et gratia, cap. 26. Et in eo conveniunt Prosper, dict. resp. 7, ad Vinc., et Fulgentius, lib. 1, ad Monimum, cap. 13, et tandem probavit Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 11 et 13. Quamvis Concilium de solis justificatis loquatur, quia de illis certius est. Alii vero Patres generaliter loquuntur, et cum proportionem accommodari debet ad singulos status, seu ordines hominum, ut in sequentibus declarabo. Nunc ex absoluta illa locutione, ita concludo. Quia si Deus ex se aliquibus hominibus denegasset auxilium sufficiens profecto deseruisset illos, priusquam esset desertus ab ipsis, quia nulla est major desertio in hac vita, quam denegatio auxilii sufficientis: quam si Deus ex

se vult, non expectat causam ex parte hominis: ergo non prius homo deserit Deum. Imo nec vere potest dici homo, deserere Deum: quia ut vere homo Deum deserat, cum auxilio sufficiente supponi debet. Ultimo confirmari hoc potest ratione supra facta de universali redemptione Christi Domini, quam cum aliis et modum etiam hujus sufficientiæ explicabo melius, satisfaciendo rationi dubitandi in principio positæ, unde etiam confirmabitur hæc veritas.

5. *In ratione facta tres difficultates attinguntur*. — Tres ergo difficultates in illa ratione attinguntur. Prima est de reprobis semel justificatis, quia illis non datur perseverantiæ donum: nam qui recipit hoc donum, perseverat, teste Augustini, toto libro de Bono persever. et de Correctione, et gratia: isti autem non perseverant, ergo non recipiunt hoc donum: ergo carent medio necessario ad salutem, quia tale est donum illud, nam sine illo nullus salvatur, nec salvari potest, ut sentit Augustinus, lib. de Correp. et Grat., c. 12, et Concilium Tridentinum, sess. 6, ergo isti nec potestatem, nec auxilium sufficiens ad salutem obtinendam recipiunt.

6. *Ad primam difficultatem respondetur*. — Ad hanc difficultatem concedimus imprimis, ad perseverandum in gratia necessarium esse speciale Dei auxilium, quod donum perseverantiæ vocatur ex Concilio Tridentino, sess. 6, can. 22, Arausicano, can. 10 et 17. Deinde dicimus, hoc donum ex parte Dei paratum esse omnibus justis, si faciant, quod possunt cum auxilio, quod jam habent et facere debent ad illud consequendum. Et ita etiam ex hac parte omnes habent paratum auxilium sufficiens ad salutem. Ita docuit aperte Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 13. Sequiturque ex dicto principio, quod maxime verum habet in hominibus justis, quia non deseruntur a Deo, juxta illud Psalm. 36: *Dominus amat judicium, et non derelinquet sanctos suos*. Et 2, Paralip., cap. 15: *Si quæsieritis eum, invenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos*. Et ratio est manifesta, quia perseverare nihil aliud est, quam servare præcepta et non peccare: justus autem semper habet auxilium sufficiens ad non peccandum, alias ei non imputaretur.

7. *Objectio*. — *Diluitur*. — Dices, habere quidem auxilium sufficiens ad vitanda singula peccata, non vero collectionem eorum multo tempore, quod necessarium est ad perseverandum. Respondeo imprimis, perseverantiæ brevissimi temporis posse sufficere ad vitam æter-

nam, ut si justificatio fiat in vita. Deinde, ita recipit justus auxilium ad vitandum, verbi gratia, primum peccatum, ut sic, tunc faciat quod in ipso est, et oret Deum, recipiat majus auxilium ad continuandam perseverantiæ, quod si semper oret, semper etiam inveniet paratum majus auxilium, et ita semper est in potestate ejus obtinere hoc auxilium, etiam ad collectionem et pro multo tempore. Imo etiam sæpe prædestinati in executione obtinent hoc donum prædicto modo, quamvis aliquando etiam liberalius præveniantur a Deo, ut constat ex 1, 2, quæst. 114, art. ult., ubi latius de hac re, et nonnulla diximus, lib. 3, de Auxiliis, cap. 11.

8. *Secunda difficultas*. — Secunda difficultas est, de reprobis peccatoribus, etiam fidelibus, qui in hac vita ita deseruntur, ut converti non possint, ut de Pharaone loquitur Augustinus, in expositione inchoata Epist. ad Rom., prop. 62, ubi tantam dicit fuisse illam impotentiam, ut inobedientia jam non imputaretur. Quod eadem ratione dicendum erit de omnibus excæcatis et obduratis, et consequenter de omnibus reprobis, saltem pro aliquo ultimo tempore vitæ. Quia sufficiens auxilium ad conversionem peccatoris incipit ab excitatione gratiæ: sed excitatio hæc non semper datur, sed certis temporibus, ergo datur aliqua ultima, ergo post illam manet peccator sine auxilio sufficiente toto reliquo tempore vitæ.

9. *Hæc difficultas expeditur*. — Hæc difficultas breviter expeditur, quia præcipua ejus pars late tractata est in materia de penitentia. Dico ergo imprimis, omnes fideles peccatores habere pro aliquo tempore hujus vitæ auxilium ita sufficiens ad justificationem, et consequenter ad salutem, ut solum per eos stet, quo minus salutem consequantur, et hoc satis esse in rigore, ut vere dicatur DEUS velle eos salvare et providere illis media necessaria ad salutem. Deinde dicitur, etiam pro toto tempore hujus vitæ habere reprobos aliquo modo hoc auxilium sufficiens, quia licet non pro quolibet instanti, vel qualibet parte temporis illud in se actu recipiant, Deus ex parte sua paratus est illud dare per ordinariam et convenientiam media suæ providentiæ, quod satis est, ut in tomo de Penitentia late dixi.

10. *Ultima ejusdem difficultatis pars dirimitur*. — Unde ad ultimam partem propositæ difficultatis, quæ contra hoc procedebat, concedendum est, dari aliquam excitationem ultimam in hac vita, quod commune est repro-

bis et prædestinatis regulariter. Unde non possunt reprobi ob hanc causam conqueri de insufficientia auxilii, nam interdum, ac sæpe habent sufficiens, sibi que imputant, si illi resistunt. Nam ad providentiam Dei solum spectat dare hujusmodi vocationem temporibus opportunis. Unde, sicut in discursu vitæ contingit, ut inter primam et secundam excitationem, nulla occurrat opportunitas, ita in fine vitæ, ab eo instanti, in quo datur ultima excitatio, usque ad instans mortis, potest non occurrere opportuna occasio vocandi. Et forte, quia Deus hoc prævidit, ideo non statuit dare aliam vocationem, cum alioqui ex se sit paratus ad vocandum in omni occasione opportuna, et hinc est quod illa excitatio fuerit ultima.

11. Et fere ad eundem modum dicendum est de altera parte, quæ pertinet specialiter ad homines induratos, excæcatos, etc. Nam ex parte Dei nemini denegatur omnino auxilium sufficiens tempore opportuno, et non posito impedimento: homo autem est, quia resistit et fit impotens ad salutem consequendam, quia vult. Ut sæpe loquitur Augustinus, præsertim de Correctione et Grat., cap. 12, et sequentibus. Et ita etiam in his verum habet, non deseri a Deo, nisi quia prius deserunt Deum: quod semper intelligendum est de desertione actuali et ex suppositione impedimenti voluntarii, non tamen de desertione omnimoda ex parte Dei, ita ut Deus statuerit, vel aliquos homines non vocare, etiam tempore opportuno, vel non juvare illos ad non peccandum, et non ponendum impedimentum, si ipsi velint. Hoc enim modo neminem Deus in hac vita deserit, ut pie credimus, de qua re in citato loco de Penitentia late dictum est.

12. *Tertia difficultas*. — Tertia difficultas est de infidelibus nunquam ad fidem vocatis. Multi enim sunt hujusmodi, quibus non videtur Deus providisse modum, seu ordinariam viam, per quam supernaturalem vocationem obtineant, quia nec ipsi possunt se ad illam præparare, nec extrinsecus offertur, quia nullus ad eos prædicator missus est: *Quomodo autem audient sine prædicante?* Non est ergo illis provisiva vocatio secundum ordinariam legem: at sine vocatione salvari non possunt: ergo non est illis sufficienter provisum ad salutem.

13. *Varii sunt in hac difficultate modi dicendi*. — *Ratio*. — In hac difficultate varii sunt modi dicendi. Quidam putant, hos omnes nunquam recipere supernaturalem vocationem, vel illuminationem in se ipsis: ac proinde

illos omnes consideratos in particulari cum circumstantiis occurrentibus, credere non posse, propter impedimenta: Nihilominus tamen, Deum antecedenti voluntate voluisse omnium eorum salutem, et pro illis providisse remedia generalia, et per se sufficientia. Quod si fortasse in particulari hæc applicari non possunt, non tenetur Deus miraculoso modo subvenire: esset autem miraculum, si vel fides revelaretur sine ministerio hominis, dicente Paulo ad Roman. 10: *Quomodo audient sine prædicante?* Vel si homo aliquis extraordinario et miraculoso modo illuc produceretur. Quæ sententia fundari potest in Augustino 4, contra Julian., cap. 8, et aliis locis, in quibus quoad hoc negotium æquiparat parvulos et adultos, constat autem multis parvulis non aliter providisse Deum, ut capite sequenti videbimus. Idem sentit Prosper 1, de Vocat. Gent., cap. 13, et lib. 2, per multa capita. Nec dissentit D. Thomas 2, 2, quæst. 2, art. 5, ad 1, dum ait, aliquos privari auxilio seu vocatione ad fidem, propter impedimentum peccati, et interdum propter solum originale. Ratio denique est, quia ex generalibus locutionibus Scripturæ: *Deus illuminat omnem hominem*, et similibus, non amplius colligitur, quam quod Deus per generales causas id præstet omnibus. Unde tam de parvulis, quam de adultis intelliguntur, ut circa verba citata notavit Maldonatus Joan. 1. Non inveniuntur autem aliæ promissiones specialiores factæ pro his adultis.

14. *Dicta sententia rejicitur.*—Hæc sententia non continet errorem, nec temeritatem: nihilominus mihi non probatur, tum quia theologifrequentius aliter sentiunt: tum etiam quia est nimis rigorosa: nam Scriptura plus significat de divina providentia circa homines adultos. Nam cum illi per proprios actus possint et salvari, et condemnari, videtur ad providentiam Dei spectare, ut non tantum generatim, sed etiam in particulari, singulos adjuvet, si ipsi impedimenta non posuerint.

15. *Secunda sententia.*—Est ergo secunda sententia extreme contraria, nullum esse hominem ratione utentem, qui non aliquando illuminetur in hac vita, ita ut ex vi talis vocationis interioris possit, si velit, immediate credere per fidem sufficientem ad salutem, atque adeo supernaturalem, tam ex parte objecti materialis, quam formalis. Quæ sententia videtur sumi posse ex patribus in principio hujus capituli relatis, habent enim locutiones, quæ videntur hoc probabiliter suadere. Et ratio est, quia non repugnat, imo videtur facile

fieri posse ministerio angelorum, quos Deus dedit custodes talium hominum, quantumcumque infidelium, in ordine ad beatitudinem eorum: ergo credendum est ita fieri.

16. *Non admittitur.*—Hæc opinio præ se fert pietatem quamdam, sed non potest fundari satis, nec facile credi. Suppono enim, fidem de aliquo objecto supernaturali esse necessariam ad salutem. Videtur autem clarum et certum, multos esse homines, quibus tale objectum in hac vita non revelatur, ut de multis nationibus gentium et Scriptura significat, et homines experiuntur. Nec dici potest, eos accipere talem revelationem, quamvis postea omnino illam ignorent: quia licet homo possit ignorare interiorem modum operandi in suis actibus, scilicet, an sit naturalis, vel supernaturalis: tamen objecta proposita et apprehensa, non potest ignorare, saltem pro eo tempore, pro quo illi actu proponuntur. Unde etiam potest illa memoria retinere, quamvis fidem illis non adhibuerit: alias inutilis esset talis revelatio: nam si ignoratur, parum, aut nihil ad fidem deserviet, multoque minus poterit obligationem inducere.

17. *Aliqui declarant hanc sententiam.*—Alii ergo ita declarant hanc sententiam, ut dicant omnes infideles recipere interiorem vocationem gratiæ, ut credere possint supernaturaliter, saltem illa, quæ de DEO naturaliter cognosci possunt, ut DEUM esse et colendum esse. Non quia illa fides sufficiat ad salutem, sed quia si homo illam receperit, per illam se disponet, ut de supernaturalibus etiam objectis illuminetur, et sic tandem justificetur. Soletque hæc opinio D. Thomæ tribui, sed alia est ejus sententia, ut statim referam. Potest autem hæc tribui Prospero, lib. 1, de Vocatione Gent., c. 5, quatenus dicit: *Hos Gentiles recepisse propheticas voces, et præcepta legalia in elementorum obsequiis et testimoniis.* Alludens ad illud Pauli, act. 14. *Non enim sine testimonio reliquit semetipsum*, significansque, Deum fuisse usum his creaturis, non tantum ad tribuendam cognitionem naturalem: sed etiam ad elevandum hominem ad cognitionem supernaturalem earumdem rerum, quæ per creaturas cognosci possunt: quomodo etiam aliqui exponunt, c. 2, Epist. ad Rom.

18. *Adhuc sic declarata non probatur.*—At vero hæc etiam sententia, licet probabilis fortasse sit, mihi est creditu difficilis, tum quia vix credo posse intelligi, quod aliquis elevetur ad credendum supernaturaliter aliquid objectum, alias naturale, nisi recipiat etiam e-

jusdem objecti revelationem supernaturalem: tum etiam, quia inveniuntur multi Gentiles, qui penitus ignorarunt omnia, etiam illa, quæ de Deo naturaliter cognosci possunt, ita ut neque apprehensionem, nec conceptionem illorum habuerint.

19. *Assertio.*—Dicendum ergo est, quamvis homo non possit suis viribus præparari ad divinam vocationem, posse tamen illi impedimentum ponere peccando, et hanc esse causam, ob quam multi infideles actu non recipiunt vocationem supernaturalem, id est, proximè sufficientem ad actum fidei supernaturalis. Nihilominus tamen Deum, quod in se est, paratum esse ad vocandum, et illuminandum omnes. Unde, quicumque non posuerit impedimentum de facto illuminabitur, seu vocabitur, vel exterius per homines, ita disponente Deo res humanas, ut id sine miraculo fieri possit, per aliud genus gratiæ providentiæ: vel certe interius illuminando ministerio angelorum, quod non est omnino miraculosum, sed pertinens ad supernaturalem providentiam, ut sumitur ex Augustino 1, ad Simplicianum, q. 2. Hoc igitur modo recipiunt hi homines a Deo sufficiens auxilium, saltem antecedente voluntate.

20. Quod si quis dicat, hoc ipsum, id est, non ponere impedimentum, non esse in potestate horum hominum: respondendum est, ad hoc ipsum juvari a Deo per aliquam providentiam gratiæ, per quam licet non eleventur ad operandum aliquid supra naturam, juvantur saltem ad non violandam legem naturæ, et omnino resistendo huic gratiæ, incapaces fiunt altioris: quod si hæc uterentur, licet non mererentur supernaturalem vocationem, neque ad illam se disponerent, saltem eam non impedirent, et ita opportuno tempore daretur eis sufficiens vocatio. Et hæc sententia sic exposita est D. Thomæ, q. 14, de Verit., art. 11, ad 5, et sumitur ex 3, contra Gentes, c. 159 et 1, 2, q. 89, art. 6, Alensis, 3, p., q. 69, memb. 3, art. 1. Adria, quodlib. 4, art. 1, et ex aliis theologis allegatis in lib. 2, si ad bonum sensum trahantur. Est etiam hæc sententia D. Prosperi, in libr. de Vocat. gentium, præsertim in c. 8, alias 20, et sequentibus. Colligitur etiam ex locutionibus Scripturæ supra citatis, et ex eo gentilium quod Paulus ignorantiam attribuit semper culpæ eorum, ut ad Eph. 4. *Alienati a via Dei per ignorantiam, quæ est in ipsis, propter cæcitate cordis ipsorum.* Solum posset hic objici, quia sequitur, ignorantiam fidei non esse invincibilem in his omnibus, sed de hoc

alias. Nunc breviter neganda est sequela, quia licet illi re ipsa ponant impedimentum, tamen hoc ipsum ignorant, scilicet hoc esse impedimentum: et ideo in hoc specialiter non peccant. Atque hoc modo in his hominibus salvatur etiam illud principium, ut non deserantur a Deo, nisi quia ipsi deserunt Deum.

CAPUT IV.

UTRUM OMNIBUS INFANTIBUS, QUI IN HAC VITA AD RATIONIS USUM NON PERVENIUNT, PROVIDERIT DEUS SUFFICIENTIA MEDIA AD SALUTEM.

1. *Ratio dubitandi.*—De infantibus est peculiaris difficultas, propter eos qui ita videntur remedio salutis destituti, ut eis non possit per humanam industriam, vel diligentiam applicari. Sic enim accidit imprimis omnibus his qui in maternis visceribus moriuntur: deinde illis qui in ea occasione et dispositione nascuntur, ut priusquam possit aqua, verbi gratia, inveniri, vel minister vocari, qui baptizare sciat, moriuntur. Denique eadem ratio est de omnibus qui sine culpa alicujus, casu aliquo sine Sacramento decedunt. De quibus ita potest formari argumentum, illi omnes carent remedio, et non propter voluntatem propriam, quia illius non sunt capaces, nec propter voluntatem parentis aut alterius hominis, quia ibi non voluntas, sed impotentia humana fuit, quia ibi nulla culpa, neque negligentia parentis vel alterius intercessit, ut supponimus: ergo non potest ille effectus referri nisi in voluntatem Dei qui res ita disposuit, ut non posset tale remedium tali infanti applicari, ut sentit Augustinus, de Natura et Gratia, c. 8, et de Bono persever., c. 12, et de Correp. et Gratia, c. etiam 12, ergo simpliciter fatendum est, Deum nullo modo providisse his parvulis de remedio sufficiente.

2. Confirmatur ex comparatione ad adultos. Si enim Deus homini adulto non ponenti impedimentum, negaret omne auxilium ad salutem, diceremus plane, sua sola voluntate non dare, ac proinde non providisse illi sufficientia media: at nunc, quia non negat nisi ponenti impedimentum, dicimus ex parte sua omnibus dare, et omnibus providisse: sed illi parvuli non ponunt impedimentum per suam voluntatem, ut constat, nec per voluntatem parentum, quia non ponitur in voluntate eorum, imo sæpe illis facientibus quantum possunt, deest facultas applicandi remedium, ergo non potest hoc tribui humanæ voluntati, sed divi-